

BBABAC Bacheloroppgave

Bacheloroppgave

Fag vs. Bias – barnevernsrettet beslutningsarbeid

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i barnevern

Stavanger, 17.03.2023

Kandidatnummer: 6073

Antall ord: 9996

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING	4
1.1	Begrepsavklaringer	5
1.1.1	Barnevern	5
1.1.2	Bekymringsmelding	5
1.1.3	Beslutning	5
2	TEORI	6
2.1	Komplekse barnevernssaker	6
2.2	Beslutningsteori	7
2.3	Ulike kompleksiteter i barnevernsaker	7
2.3.1	Vitenskapelig kompleksitet.....	8
2.3.2	Normativ kompleksitet	8
2.3.3	Menneskelig kompleksitet.....	9
2.3.4	Systemkompleksitet	10
2.4	Forutinntattheter (Bias)	10
2.4.1	Ankringsbias.....	11
2.4.2	Tilgjengelighetsbias	11
2.4.3	Representativitetsbias	11
2.4.4	Bekreftelsesbias.....	11
2.4.5	Optimismebias.....	12
2.4.6	Status quo-bias	12
2.5	Nøytralitet.....	12
3	METODE.....	14
3.1	Litteraturstudie	14
3.1.1	Datainnsamling	15
3.1.2	Utvalgte artikler	16
3.1.3	Oversiktstabell	17
3.2	Analyse.....	19
3.2.1	Analysetabell	19
3.3	Studiens troverdighet	19
4	FUNN	21
4.1	Artikkel 1 – (Roesch-Marsh, 2018).....	21
4.2	Artikkel 2 – (Langsrud et al., 2019)	22
4.3	Artikkel 3 – (Aamodt, 2018)	23
4.4	Artikkel 4 – (King et al., 2017)	23

5	DISKUSJON.....	24
5.1	Hva er viktig for barnevernsarbeideren for å gjøre gode vurderinger og beslutninger i barnevernsarbeidet?	24
5.2	Hvordan spiller saksbehandlers bias inn på disse beslutningene?	27
5.3	Hva legges vekt på i det faglige grunnlaget i beslutningene?	29
6	AVSLUTNING.....	31
	LITTERATURLISTE.....	32

1 INNLEDNING

Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres utvikling og helse, skal få nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid (Barnevernsutvalget, 2023). Samt bidra til trygge gode oppvekstvilkår og utvikling. Lov om barnevern 2022 (barnevernsloven) gir tilgang til inngripende tiltak og undersøkelser, som stiller store krav til beslutningsprosesser som ivaretar barn og foreldre. Ifølge Statistisk Sentralbyrå (SSB) mottok barneverntjenestene 53 468 bekymringsmeldinger. 11 524 ble henlagt og 45 502 gikk videre til undersøkelse. Stavanger barneverntjeneste mottok 2243 meldinger, hvor 1220 gikk videre til undersøkelse, 269 var meldinger i en allerede aktiv sak, og 754 ble henlagt (SSB, 2022).

Gjennom bachelor-studiet for å bli barnevernspedagog ved Universitetet i Stavanger (UiS), har jeg fått kjennskap til et pedagogisk, psykologisk, sosiologisk og juridisk perspektiv på barnevernsarbeid. I tillegg til en kunnskapsbasert praksis som ble utført ved mottaksavdelingen i barneverntjenesten i Stavanger, hvor jeg enda har en arbeidstilhørighet. Der fikk jeg erfaring med beslutningsprosesser rundt bekymringsmeldinger, jf. barnevernsloven §§ 2-1 og 2-2 Bekymringsmelding og undersøkelse, og saksbehandling, jf. Lov om behandlingsmåter i forvaltningssaker og de ulike stegene i en beslutningsprosess som presenteres i saksbehandlingsrundskrivet (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), 2023). Hvordan menneskers forutinntatthet (bias) kan gi motstand for faglige vurderinger har vært et personlig interessepunkt.

Saksbehandlingsrundskrivet gir klare retningslinjer til hva beslutninger i barnevernet skal inneholde og hvordan de skal gjennomføres (Bufdir, 2023). Prosessene skal være gjennomtenkte, drøftet og gitt mulighet til medvirkning fra barn og foreldre. Bias er noe man har med seg i beslutninger, og som kan påvirke hvordan vi tenker, vurderer og analyserer informasjon. Jeg ønsker å finne ut om faglige føringer og bias samarbeider eller konkurrerer. Hva gjør dette med beslutningstakeren(e)? Hva er det som styrer vurderingene av meldinger i barneverntjenesten? Dette gir følgende problemstilling:

Hvordan er samspillet mellom faglighet og barnevernsarbeiderens egne bias i beslutningsprosessen rundt bekymringsmeldinger i barnevernet?

1.1 Begrepsavklaringer

1.1.1 Barnevern

Barnevern i Norge er fordelt over flere nivåer. For eksempel statlig-, regionalt-, kommunalt- og privat barnevern. Oppgaven fokuserer mest på det kommunale barnevernet, kalt barneverntjenesten. Ulike begrep blir brukt på de ansatte ved barneverntjenestene, hvor barnevernsarbeider blir den mest brukte (Bufdir, 2023).

1.1.2 Bekymringsmelding

I barnevernloven 2022 § 2-1 står det at når barneverntjenesten mottar en bekymringsmelding, skal den snarest eller senest innen én uke besluttet om den skal henlegges eller undersøkes etter § 2-2. Barneverntjenesten plikter å ha en plan om hvem og hvordan meldingene skal vurderes. I meldingsfasen av en barnevernssak er det begrensede muligheter for å innhente informasjon uten om selve meldingen. Melder kan kontaktes for utdypinger og for å avklare innholdet. Melder er den personen/instansen som sender bekymringen til barnevernstjenesten. Hvis barneverntjenesten vurderer at det er nødvendig med ytterligere informasjon, som å snakke med foreldre, skole og barnet selv, er man da over i en undersøkelsesfase (Bufdir, 2022, s. 114 – 117).

1.1.3 Beslutning

Barnevernsfaglige beslutninger kan gi konsekvenser som kan oppleves svært inngripende for barn, unge og familier. Det gir barneverntjenesten en plikt til å handle forsvarlig og faglig, men også skaffe seg riktig informasjon for å ta gode avgjørelser rundt omsorgssituasjonen til et barn. Saksbehandlingsrundskrivet forteller at: «Et tilstrekkelig og oppdatert beslutningsgrunnlag forutsetter at saken blir tilstrekkelig utredet» (Bufdir, 2022, s. 34).

2 TEORI

Her presenteres teori som bør beherskes av barnevernsarbeideren som, sammen med kollegaer, skal fatte beslutninger. Det teoretiske grunnlaget består av ulike kompleksiteter og forutinntattheter som kan presenterer seg i beslutningsprosesser.

2.1 Komplekse barnevernssaker

Van der Weele og Karlsen (2022) skriver at det blir for raskt konkludert i barnevernets beslutningsprosesser. Den videre undersøkelsen blir dermed preget av standpunktet man allerede har tatt – «det er noe med foreldrene». Dette kan resultere i avvik som fører til at familier ikke får hjelpen de trenger og det muligens ikke blir oppdaget alvorlig omsorgssvikt (2022, s. 5-20).

Van der Weele og Karlsen (2022) skriver at det kan være lett å ha en binær tankegang i en sak. Det betyr at det finnes to sider av en sak, for eksempel rett eller galt. Beslutninger er ofte sammensatte, og ikke en «enten eller»-sak (s. 21-22). Helsetilsynets rapport «det å reise vasker øynene» (2019a) argumenterer for at mye undersøkelsesarbeid bærer preg av å være ren opplisting innhentet informasjon, at det mangler vurderinger og konklusjon (2019a, s. 43). Dette løftes også opp og etterlyses av Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) (Van der Weele & Karlsen, 2022, s. 24). EMD etterlyser en større grad av dokumentasjon i forhold til analyser og vurderinger.

Kompleksitet kan, ifølge van der Weele og Karlsen (2022), bidra til fallgruver i beslutningsprosesser. En vanlig feilslutning er at informasjon man har fått innledningsvis, kan fungere som et slags «anker» som kan styre holdningene våre. Det er ikke uvanlig at mennesker tenker at man kjenner seg selv slik man kjenner alle andre. Altså at holdninger, tanker, ideer, verdier og hvordan en selv lever er «normalt». I tillegg er våre faglige holdninger preget av sosiokulturell bakgrunn, vår egen faglige forankring, hvilken utdanning/erfaring man har og arbeidsplassens kultur. Samt personlighet vil påvirke informasjonsbearbeiding, holdninger og da våre beslutninger (Van der Weele & Karlsen, 2022, s. 31-34).

2.2 Beslutningsteori

Ifølge Christiansen og Kojan (2016) er beslutninger i barnevernsarbeid komplekse. Det er komplekst fordi det er viktige beslutninger som berører noe av det viktigste i menneskers liv – barn og familier. I barnevernsarbeid utføres det ulike type beslutninger, som store og alvorlige vurderinger som å overta omsorgen for et barn og mindre alvorlige som å undersøke en melding eller å henlegge den. De mindre alvorlige beslutningene kan allikevel få store konsekvenser om feil slutning er tatt. Hovedvurderingene i en barnevernstjeneste er å vurdere bekymringsmeldinger, gjennomføring av undersøkelser og iverksetting/evaluering av hjelpetiltak. I tillegg har man juridiske tidsfrister. En bekymringsmelding har én ukes frist til å konkluderes, jf. Barnevernsloven § 2-1, 1. ledd og en undersøkelse har i utgangspunktet en frist på tre måneder fra meldingens konklusjonsdato, jf. Barnevernsloven § 2-2, 2. ledd. I tillegg skal det fattes vedtak i ulike beslutninger og det er krav om dokumentasjon og utarbeidelse av skriftlige planer (Christiansen og Kojan, 2016, s. 17). Det er da svært viktig at begrunnelser tydeliggjøres og at det vises til korrekte vurderinger i en beslutningsprosess. Hvor man innhenter informasjon fra, hvilke andre instanser kan kobles på, om det må vurderes akuttvedtak, kartlegge hvem som er part i ulike saker osv. Det er altså et svært varierende beslutningsarbeid for barnevernsarbeidere, som grunner i at barnevernets mandat og forpliktelser til å gripe inn i sårbare menneskers liv (Christiansen & Kojan, 2016, s. 18).

2.3 Ulike kompleksiteter i barnevernsaker

Kojan og Christiansen (2016) skriver at barneverntjenestens beslutninger er komplekse prosesser som omhandler faglighet, skjønn, saksbehandlerens bias, avsender og melders hensikt versus tekstens troverdighet og lignende. Kompleksiteten er derfor viktig å bryte ned, slik at den kan forstås i lys av beslutningsteori, -prosessene, forutinntattheter og fordommer. Barnevernets mandat er bredt. Det er endret og justert over tid. I tillegg til å beskytte barn mot omsorgssvikt og mishandling, skal barnevernet også være en hjelpetjeneste (Kojan og Christiansen, 2016, s. 19).

Kojan og Christiansen (2016) redegjør for fire kompleksiteter rundt beslutninger i barnevernet. De argumenterer for at kjennskap til disse kompleksitetene bidrar til en større forståelse av beslutninger og gir større forutsetninger til å håndtere dem på en god måte, for best mulig utfall for dem det gjelder (s. 20-21).

Kjølørød (1994) beskriver komplekse utfordringer i barnevernsarbeid med å sammenligne det å forvalte risiko på vegne av barnet i situasjoner der handlingstvang, usikkerhet og langsiktige konsekvenser preger beslutninger. Dette er skrevet i sammenheng med omsorgsovertakelser, men er også overførbart til beslutninger rundt meldingsfasen i barnevernstjenesten. Det viser beslutningsmakt som gjenspeiler tvang overfor familier som blir meldt til barnevernet (s. 204).

2.3.1 Vitenskapelig kompleksitet

Vitenskapelig kunnskap betyr at det må finnes solide funn i forskning og teoretiske modeller med en bred godkjennelse fra relevante fagmiljøer. Denne kunnskapen hjelper saksbehandleren til å prioritere hvilken informasjon som skal innhentes. Dette er kunnskap på gruppenivå som gir statistiske tall på sannsynligheten rundt det som henholdsvis fremmer og hemmer en positiv utvikling for barn og unge. Forskningen dreier seg om utviklingspsykologiske teorier, samfunnsvitenskapelig og medisinsk forskning. Helhetlig kan de ulike forskningsområdene utfylle hverandre. Utfordringen med den vitenskapelige kompleksiteten, er at det ikke direkte og/eller automatisk kan overføres til det enkelte barn. Det vitenskapelige kan dermed ikke alene styre beslutningsprosessen i barnevernet, siden vitenskapelig kunnskap påvirkes av normative, verdimeslige og politiske forhold (Christiansen & Kojan, 2016, s. 21-23).

2.3.2 Normativ kompleksitet

Normativ kompleksitet betyr at ulike samfunn/grupper trekker ulike konklusjoner av det som oppleves som en felles vitenskapelig forståelse. I mange utfordringer og problemstillinger barnevernet står i, er det manglende eller tvetydig vitenskapelig kunnskap. Dermed vil verdier og normer ta større plass og få mer innflytelse i beslutninger. Det vil med lik vitenskap og ulike normer bli truffet ulikt i beslutninger i barnevernssaker. Det er også noe å være obs på når man henter forskning fra andre land som har ulik tilnærming til barnevernsfaglige beslutninger. I Norge vil det være naturlig at ikke enhver som er i kontakt med eller jobber i barnevernet, deler samme verdier eller er enige om et felles sett med normer. Det eksisterer ulike *normkulturer*. Det vil si at enhver gruppe med mennesker sitter på ulike leveregler, forventninger og uskrevne verdier. Det kan være religiøse eller andre kulturelle leveregler og verdsett. I tillegg har kollegaer en felles fagbakgrunn. Den normative kompleksiteten er en sterk bidragsyter til misforståelser rundt barnevernet og utfordrer barnevernets legitimitet. Det

forutsettes at barnevernsarbeideren gjør seg kjent med og identifiserer sine egne, barnets og familiens normer (Kojan & Christiansen, 2016, s. 23-25).

Rugkåsa, Ylvisaker og Eide (2017) skriver om å forstå sine egne synspunkter og fordommer rundt det kulturelle aspektet. De kaller dette kulturkompetanse. Hjelperen skal være bevisst på sin manglende kunnskap og heller utøve en «forståelse for» heller enn «kompetanse på» det komplekse liv og handlinger hos mennesker. En fallgrube er at man forsøker å undersøke det man selv ikke kan eller forstår, heller enn de faktiske utfordringene og problemene man skal søke kunnskap om. Vi undersøker våre egne fordommer, istedenfor klientens. Rugkåsa m.fl. har hovedvekt på tre områder av kulturkompetent arbeid. For det første må vi vurdere, forstå og ta ansvar for egne holdninger og verdier. Det andre gjelder at vi lærer og utvider våre kulturelle horisonter og forståelser, og skaper erfaringer. Og det tredje og siste gjelder at man bruker kunnskapen som en forkjemper for likestilling i beslutninger i barnevernsarbeid (s. 82-83).

2.3.3 Menneskelig kompleksitet

Den menneskelige kompleksiteten kan deles inn i to aspekter. Det ene er hvordan vi kognitivt kommer frem til en beslutning. Det andre aspektet gjelder det relasjonelle – samhandlingen mellom de involverte har stor betydning for beslutningen (Kojan & Christiansen, 2016, s. 25).

Kahneman (2013) argumenterer for to systemer for kognitive begrensninger. «System 1» kjennetegnes av raske og intuitive forenklinger. Ubevisste og ofte stereotypiske konklusjoner, også kalt heuristikker. Dette er ofte det mest benyttede systemet, da det oppleves effektivt og er erfaringsbasert. «System 2» kjennetegnes med mer langsom og grundig tenking, i tillegg til analytisk og kritisk kognitiv prosess.

Kojan & Christiansen (2016) skriver at en overdreven bruk av system 2 i barnevernets beslutningsprosesser, kan oppnå beslutningsvegring og handlingslammelse. På motsatt side kan en overdreven bruk av system 1 føre til feilslutninger som kan stjele tid en ikke nødvendigvis har mye av. Kojan og Christiansen (2016) kaller dette en bekreftelsesfelle. En kan ha erfaringsmessige forventninger til ulike grupper mennesker, som gjør vurderingene uriktige og tidkrevende. Mennesker søker ofte informasjonen som stemmer overens med det man allerede tror på. Dette gir en forventningseffekt på vurderinger og beslutningsprosesser (s. 25-26).

Det relasjonelle aspektet dreier seg om de som er involvert i prosessen. Barnevernsarbeidere, foreldre, barn, meldere etc. Her viser også maktaspektet seg ved barnevernsarbeiderens maktutøverrolle overfor foreldre og barn. Det uttrykker seg fra juridiske føringer som gir barnevernet rett til å beslutte utover den informasjonen som ligger til rette, i tillegg til kommunikative metoder og ferdigheter som sammen med barnevernsarbeiderens personlighet blir profesjonsutøverens identitet ovenfor mottakeren av beslutningene. Barnevernsarbeidere møter ofte barn og familier med en grunninnstilling som enten er berørt av tillit eller mistillit. Det er dermed viktig for barnevernsarbeideren at man skaffer seg forståelse og innsikt i den andre parten, for å kunne samarbeide. Og tillit er en styrende faktor som bidrar til riktig hjelp til den enkelte familie (Kojan & Christiansen, 2016, s. 27-28).

2.3.4 Systemkompleksitet

Systemkompleksitet styres av systemene barnevernsarbeideren må jobbe i og ikke minst systemer rundt. Det kan være helseapparatet, skoletjenesten, flyktningeenheter etc. Det er organisatoriske, politiske og strukturelle forhold som kan påvirke beslutninger i barnevernet. Blant annet så består dagens barnevern at kommunale, regionale, statlige, frivillige og private aktører. Utfordringer kan være usikkerhet rundt hvem som har beslutningsmakt og hvordan ansvarsforholdene er mellom aktørene. En annen utfordring er hvordan beslutninger tas i ulike kommuner. Det er forskjell på drift og organisasjonsstruktur i ulike barneverntjenester. Da spesielt med tanke på kommunens størrelse. Dette kan by på utfordringer med det relasjonelle og ikke minst taushetsplikt. I tillegg er tilgangen på ressurser ulik fra kommune til kommune, og dermed ulikt tilbud om hjelpetiltak. (Kojan & Christiansen, 2016, s. 28-30).

2.4 Forutinntattheter (Bias)

Van der Weele og Karlsen (2020) skriver om bias som en kognitiv skjevhet. «Kognitivt» vil si at det handler om indre prosesser som erkjennelse, oppfatning og tenkning. Bias viser til en predisposisjon, en forforståelse man har, for å ta beslutninger og gjøre vurderinger på en spesiell måte. Summen av disse kan resultere i uriktige konklusjoner som ikke nødvendigvis stemmer med realitetene rundt. Eller fallgruver man kan havne i når man utreder og vurderer noe. Det finnes ulike typer bias, som er tilknyttet de kognitive fellene (Van der Weele & Karlsen, 2022, s. 34-35):

2.4.1 Ankringsbias

Ankringsbias er ifølge Van der Weele og Karlsen (2016) en slags latskapsfelle som baserer seg på førsteinntrykk som premiss (s.35). Fjeld-utvalgets rapport (2020) peker på svar fra foreldre som opplever at saksbehandlere er forutinntatte og ikke åpne for å høre deres beskrivelse av sin sak (Fjeld et al, 2020, s. 86). En annen måte å se dette på er at ankringsbias er beskrivende for hvordan utgangspunktet blir for kommende vurderinger. Ankringsbias ligger i vår natur og kan bekjempes med å være bevisst andres meninger og beskrivelser som et alternativ til egen oppfatning (Van der Weele og Karlsen, 2016, s 36).

2.4.2 Tilgjengelighetsbias

Tilgjengelighetsbias kjennetegnes med lite kritisk tenkning og refleksjon. I tillegg til en passiv holdning til kunnskapsinnhenting og ikke er opptatt av å få bred informasjon om problemet. Lett tilgjengelig informasjon kan få en større plass enn det som ikke er det – igjen en form for latskapsfelle. Mennesker er gode på å være selektiv på informasjon, og like godt kjenne seg igjen med egne erfaringer og kunnskap i noe informasjon og da prioritere denne foran annen informasjon. Våre tanker blir da oppfattet av en selv til å være tilnærmet sanne og en reell representasjon av ens egen virkelighet. Et eksempel er at man tror at noe *er* isteden for at noe *kan være* en plausibel sannhet (Van der Weele & Karlsen, 2022, s. 36-37).

2.4.3 Representativitetsbias

Representativitetsbias betyr at man kan ta beslutninger av hvor vanlig og typisk man tror et fenomen er. Dette er en form for blindsonefelle. Man kan bli blind på informasjon som avviker fra det man tror er normalt. Det vil si at det mest typiske er helt vanlig, og derfor kommer en ofte frem til riktig konklusjon. Utfordringen ligger i at vi da utelukker det alternative før det er undersøkt. For å motkjempe representativitetsbias er det viktig å tenke gjennom hvilke metoder man har brukt, om man blir farget av kompetansen sin eller profesjonen man sitter med og om man blir påvirket av det kollegiale og subkulturer på arbeidsplassen (Van der Weele, 2022, s. 37-38).

2.4.4 Bekreftelsesbias

Bekreftelsesbias er en latskapsfelle som handler om hvordan vi finner og fokuserer på kunnskap som bekrefter vår egen forforståelse og erfaring. Man etterstreber ofte likesinnede som er enige med oss og som støtter vårt tanke-system. Det gir oss bekreftelse og vi blir gladere. Dette kan føre til at man blir mer opptatt av egne hypoteser, fremfor å vurdere kilder

som ikke passer inn i vårt tro- og tanke-system. Da kan man overse viktig informasjon som mulig kunne fått barnevernsarbeideren til å endre sin forståelse, mening og holdning. For å sørge for at bekræftelsesbias ikke skal stå i veien, bør man hele tiden lete etter informasjon som utfordrer ens egen forutinntatthet. Dette kan man gjøre med å få bekræftelser på å innhente informasjon av den det gjelder, forsøke å være nøytral i problemløsning og ha ulike perspektiver og analysere egne vurderinger (Van der Weele & Karlsen, 2022, s. 39-40)

2.4.5 Optimismebias

Optimismebias kjennetegnes med at håp er utgangspunktet og kan bli en optimismefelle. Som kan resultere i feilslutninger som feilaktig bekrefter sin tillit til egne vurderinger. På en side beskytter denne forutinntattheten for mulige farer i hverdagen og påvirker vår psykiske helse positivt. Van der Weele og Karlsen eksemplifiserer optimismebias med opplevelsen av at det gjøres feil av sakkyndige og ansatte i barnevernet, men ikke i egne saker. For å kunne jobbe mot dette er det viktig å minske skråsikkerhet og vise i drøftinger at det er muligheter for feilslutninger i vurderingene som er gjort. Det gjør en sammensatt gruppe av kollegaer sterk i jobben mot optimismebias, og tvinger frem andre vinkler og utfall (Van der Weele & Karlsen, 2022, s. 40-41).

2.4.6 Status quo-bias

Status quo-bias kan beskrives med at man jobber imot en endring. Tendensen man har for å holde på noe «slik det alltid har vært» fordi det fungerer. Dette er også en form for blindsonefelle. Denne forutinntattheten forsvare våre tidligere valg og beslutninger, men samtidig begrenser den ens egen evne til å få innsikt i egne feil og mangler. Hvis man har brukt lang tid og lagt ned mye arbeid i en sak, kan det da være vanskelig å endre mening og syn. Man kan da ha mindre aksept for andre synspunkter og da være lite villig til å forandre på ting. Dette kan handle om vår egen evne til å bearbeide tidligere følelser, heller enn det som skal vurderes og besluttes (Van der Weele & Karlsen, 2022, s. 42-43).

2.5 Nøytralitet

I Fjeld-utvalgets rapport (2020) er det redegjort for at saksbehandlere ikke var åpne for forklaringer som ikke støttet det de allerede har bestemt seg for ved oppstart og dermed ikke var nøytrale.

Van der Weele og Karlsen (2022) skriver at det er mye som spiller inn for barnevernsarbeiderens utfordringer med nøytralitet og hva som påvirker beslutninger. Sosioøkonomisk bakgrunn, sosial status, politisk ståsted og verdsett man har med seg. Personligheten vår, tidspress, stress, media og andre private forhold er eksempler på ting som er med å påvirke og ikke alltid så lett å legge fra seg i et analytisk arbeid. (s. 43-44). Det finnes flere studier som viser at følelser har betydning for og påvirker våre vurderinger (Bollingmo et al., 2008; Wessel et al., 2013). Følelsesuttrykkene til barn vil fortelle noe om hvordan man vurderer troverdigheten på en påstand. Det samme gjelder profesjonsutøveren. Det er også mulig å trene på dette og bli god på å kjenne seg selv og egne bias. Man bør kritisk reflektere over egen posisjon og egne tanker i en utredning av saker som omhandler mennesker (Van der Weele & Karlsen, 2022, s. 44).

Det er, i barnevernsfaglig arbeid og i andre sosialfaglige profesjoner, viktig å være mer bevisst på seg selv, enn på «de andre». Hvordan vi konstruerer, samhandler og beslutter med andre mennesker, påvirkes av vår egen posisjon i hvilken som helst samhandling (Rugkåsa et al, 2017, s. 84).

3 METODE

Ifølge Thidemann (2020) er metode det verktøyet og den systematiske fremgangsmåten man benytter seg av for innhenting av informasjon og kunnskap man trenger for å sette søkelys på egen problemstilling (s. 74). Metoden forteller oss hvordan en går frem for å finne data til etterprøving og drøfting opp mot relevant teori. Problemstillingen bestemmer metoden og man må velge den metoden som belyser sin problemstilling på best mulig måte. Man analyserer problemstillingen med hvem eller hva som skal undersøkes. Hvordan det skal gjennomføres og hvorfor dette skal bli en studie (Thidemann, 2020, s. 74-75). I dette kapitlet vil det redegjøres for hvilken metode som er valgt og hvorfor.

3.1 Litteraturstudie

I denne oppgaven har jeg valgt litteraturstudie som metode. Her systematiserer man kunnskap fra ulike og allerede eksisterende skriftlige kilder (Thidemann, 2020, s. 77). Med systematisering menes å samle inn, gjennomføre kritisk gjennomgang og til slutt sammenfatte data og materialet. Hensikten er å utvikle en oppdatert studie som gir en god forståelse av den kunnskapen som finnes i det feltet som studien etterspør gjennom sin problemstilling. I tillegg til å beskrive presist hvordan man har kommet frem til relevant kunnskap. Det er altså en form for analyse av eksisterende forskning i et bestemt område, som er belyst av en presis problemstilling. Hensikten er da å gi leseren et nytt og forbedret perspektiv i lys av studiens problemstilling. Det skal foretas grundig dokumentasjon av litteratursøk som skal presenteres for at andre skal kunne komme frem til samme resultat. En litteraturstudie vil være nyttig for å sette sammen ulike synspunkt, fra ulike artikler, for derved å vise leser et mest mulig helhetlig bilde av problemstillingen. En litteraturstudie er en egen metode, hvor mengden og type litteratur er førende for resultatet. Denne studien er basert på varierende artikler med ulike metoder (Thidemann, 2020, s. 78-80).

Jeg har dermed kommet frem til at min problemstilling vil godt kunne besvares med en litteraturstudie. Jeg vil dermed kunne få et dybdesyn om relevant forskning på området og knytte teori opp mot den eksisterende kunnskapen. Jeg har funnet artikler som belyser sin del av problemstillingen opp mot teori på områdene. Jeg har også vurdert en kvalitativ intervjustudie. Men egne kollegaer blir ikke ideelle intervjuobjekter og det vil ta for mye tid og ressurser å gå til en annen kommune, for å forsvarliggjøre kvalitativ metode som grunnlag for denne studien. En annen grunn til å benytte seg av litteraturstudie, er også å gjøre seg kjent

med forskningen på området. Jeg vurderer også at jeg får et annet blikk på diskusjonen, ift. om jeg hadde gjort en kvalitativ intervjustudie. Der kunne jeg fått et konkret innblikk i hvordan enkelte saksbehandlere opplever problemstillingen. Jeg ønsker å se et større bilde, for heller å belyse mer detaljerte funn i videre arbeid og forskning. En kvantitativ studie vil ikke kunne gi meg svar i form av statistikk og tall, da denne studien er en humanvitenskapelig artikkel som setter søkelys på det helhetlige, men også det personlige og egenartede vedrørende hver saksbehandler. Jeg vil ikke kunne få god nok kunnskap om enkeltindividet, men heller hvordan det «generelt gjøres».

3.1.1 Datainnsamling

Søkene som er gjort i forarbeidene til denne studien, er gjort i tidsrommet 09.01.23 til 02.02.23. Det er benyttet søk i databasene oria.no og Academic Search Premier. Søkene er begrenset med vitenskapelige artikler fra fagfelleverderte tidsskrifter på norsk og engelsk i tillegg til at artikkelen må være fra 2017 til 2023. Det er ikke blitt gjort såkalte innledende søk, for så å spisse søkene til man finner den tilstrekkelige andelen artikler. Søkene var i utgangspunktet smale nok, at den innledende søkerunden resulterte i funn.

Den ene artikkelen (artikkel 2) er en ren anbefaling fra fagperson ved UiS. Denne artikkelen ble nøye lest, og kommet frem til at den er relevant for studien. Den er også utgangspunktet for litteratursøk i oria.no og Academic Search Premier. Med dette kan jeg ikke si at jeg har gjort en ren litteraturstudie, men benyttet meg av en snøballeffekt (Det norske akademis ordbok, u.å.). Det vil si et eskalerende søk ut ifra denne ene artikkelen, som resulterer i funn og valgt teori.

Det er benyttet søkeordene «barnevern» og «beslutning» i oria.no. Dette ga et resultat på ti treff, hvorav alles sammendrag ble lest. To av artiklene ble vurdert som mest relevante, da den anbefalte artikkelen (artikkel 2) er inkludert her. I Academic Search Premier er søkeordene «child welfare decisions» brukt. Her fant jeg 125 artikler. Det er ytterligere begrensninger geografisk. Det vil si at det konkluderende søket inneholder artikler fra USA, Norge, Scotland, Canada og Australia. Disse landene ble vurdert som aktuelle ift. problemstillingen, og hva som ble presentert i søkemotoren uten denne begrensningen. Søket endte da opp med 17 artikler hvor alles sammendrag ble lest og konkludert med funn av to artikler. Disse fant jeg også med det samme søket på engelsk på oria.no.

3.1.2 Utvalgte artikler

For å komme frem til mine artikler, er det blitt benyttet ulike inkluderings- og ekskluderingskriterier. Inkluderingskriterier er begrensninger i søket som for eksempel type publikasjoner, som fagfelleverderte artikler, utelukkende kvalitative/kvantitative studier eller evt. en kombinasjon av disse, som utgivelsesår og språk. Eksklusjonskriterier er begrensninger som kan være artikler som ikke er eldre enn det studiestedets grense er satt til, ikke overførbar til norske forhold eller til temaet man ønsker svar på o.l. (Thidemann, 2020, s. 83-84).

Kriteriene brukt i denne studien:

<i>Inkluderingskriterier</i>	<i>Ekskluderingskriterier</i>
Fagfelleverderte artikler	Artiklene må være utgitt etter 01.01.2017
Artiklene kan være kvalitative og/eller kvantitative	Tematikken må kunne relateres til beslutninger i norsk barnevernsarbeid
Artiklene må være på norsk eller engelsk	

Med å velge fagfelleverderte artikler, smalner man søket til artikler som er vurdert av forskerens fagfeller. Den har gjennomgått en godkjennelsesprosess og etterprøving på alt fra artikkelens metode, innhold og konklusjon. Jeg har valgt både kvalitative og kvantitative artikler for å gi leser et bredest mulig vinkling, for å kunne diskutere problemstillingen grundig fra flere sider. Artiklene skal være på norsk eller engelsk. Først å fremst grunnet egen språkforståelse, men også for å begrense søket. Andre skandinaviske språk kunne blitt brukt, men det har vist seg tilstrekkelig med å holde seg til disse.

Universitetet i Stavanger har avgrenset artiklene til å ikke være eldre enn 2017. Det vil si at artikler som er gitt ut før 01.01.2017, vil ikke anses som gyldige i litteraturmassen.

Tematikken må være relevant for norsk barnevernsarbeid, da helst i en meldingsfase eller i en beslutningsprosess som omhandler saksbehandler og klient(er).

3.1.3 Oversiktstabell

Forfatter(e) Publiserings- år Journal	Tittel	Formål	Metode	Respondenter	Hovedfunn/ sentrale tema
<i>Artikkel 1</i> Autumn Roesch- Marsh, 2018, Qualitative Social Work Vol. 17(3), s. 405- 422.	Professional relationships and decision making in social work: Lessons from a Scottish case study of secure accommodation decision making	Øke kunnskapen rundt beslutninger rundt barnevernsarbeid	Kvalitativ studie, Case-studie design	40 profesjonsutøvere gjennom 15 saksdiskusjoner over 30 uker, 14 deltakere av ulik rangering i organisasjonens hierarki i delvis struktureerte intervjuer, 24 deltakere fra omsorgsboliger for barn.	Profesjonelle forhold påvirker beslutnings- prosesser, egne bias, tankeprosesser og informasjons- innhenting
<i>Artikkel 2</i> Elizabeth Langsrud, Halvor Fauske, Willy Lichtwarck, 2019, Tidsskrift for velferdsforskning vol. 22(1), s. 74- 89.	Den barnevern- skapte virkelighet: Et sosialkonstrukt- ivistisk perspektiv på det faktiske grunnlaget i barnevernets beslutninger	Hva er faktum og virkelighet når det kommer til vurderinger i barnevernsarbeid?	Litteraturstudie	Basert på en intervjustudie gjort på 18 barneverns- arbeidere fordelt på tre barnevern- tjenester	Studien sår tvil over barneverns- arbeideres virkelighet og oppfatning av fakta. I tillegg til å belyse nøytralitet/ objektivitet i beslutnings- arbeidet. Barneverns-

					arbeidere med «størst muskler» når letter gjennom med sine vurderinger enn andre.
<i>Artikkel 3</i> Hilde A. Aamodt, 2018, Norges Barnevern, vol. 18(1), s. 36-49.	Barnevern-tjenesten – en polyfon organisasjon?	Belyse barnevernets undersøkelse i et systemteoretisk perspektiv.	Kvalitativ studie – observasjonsstudie av førstemøte mellom foreldre og saksbehandlere	15 saksbehandlere og 20 foreldre.	Barnevernet som organisasjon benytter seg av ulike kommunikasjons-systemer der det sosialfaglige ikke dominerer
<i>Artikkel 4</i> Bryn King, Barbara Fallon, Reiko Boyd, Tara Black, Kofi Antwi-Boasiako og Carolyn O'Connor, 2017, Child Abuse & Neglect, 17(73), s. 89-105.	Factors associated with racial differences I child welfare investigative decision-making in Ontario, Canada.	Hva er grunnlaget for at afrikansk-kanadiske barn er overrepresentert i barneverns-tjenester?	Kvantitativ studie	2013 saker fra 17 av 46 barnevernstjenester i Ontario.	Rase er ikke direkte grunn til barnevernets involvering, men ulike minoriteter har dårligere forutsetninger for økonomi, generell omsorgskompetanse og sosial status.

3.2 Analyse

3.2.1 Analysetabell

Tema: Artikler:	Hva er viktig for barnevernsarbeideren for å gjøre gode vurderinger og beslutninger i barnevernsarbeidet?	Hvordan spiller saksbehandlers bias inn på disse beslutningene?	Hva legges vekt på i det faglige grunnlaget i beslutningene?
Artikkel 1	X	X	X
Artikkel 2	X	X	X
Artikkel 3	X	X	X
Artikkel 4	X		X

Tabellen viser artiklene i en prioritert rekkefølge og hvilke tema som er funnet i de ulike litteraturene. Dette kalles tematisk analyse. Tabellen og analysemetoden er hentet fra Helen Aveyard (2019). Artiklene er først lest gjennom for å konkludere en bruksverdi og relevans. Etter alle artiklene er lest, er artiklene nøye studert for å finne tema og fellestrekk, samt uenigheter. De blir så sammenlignet og kartlagt for funn. Hvor til slutt de blir grunnlaget for hvilken teori man trenger for å belyse funnene (Aveyard, 2019, s. 133-147).

3.3 Studiens troverdighet

Oppgavens troverdighet og kvalitet vil være påvirket av meg som forsker. Ifølge Gadamer (1997) hermeneutiske teori er fordommer og forforståelse noe man har med seg og sier at man må være dem bevisste. Det gjelder om man leser en forskningsartikkel eller snakker med en melder som ansatt i barneverntjenesten. Derfor er det viktig å være bevisst og transparent på egen forforståelse (Nilsson, 2007). Jeg jobber som nevnt i barneverntjenesten i Stavanger og vil med det ha et annet syn på artiklene enn noen som ikke har erfaring og utdannelse på området. Det vil være en del av forforståelsen min i denne studien. Jeg leser dermed litteratur og teori med et perspektiv. Perspektivet er at jeg har en forståelse for faget, arbeidsplassen, tidspresset og lignende. I tillegg at jeg blir påvirket av medias presentasjon av egen arbeidsplass. En mulig forforståelse for min del er at jeg kan ta faget og arbeidet i forsvar når det ikke nødvendigvis er et angrep på det, men en realistisk belysning fra en artikkel.

En utfordring med litteraturstudie var at problemstillingen min ikke er nevneverdig forsket på og innebærer at jeg benyttet meg av en tilgrensende forskning for å belyse problemstillingen. Det krever en systematisk gjennomgang av funn for å gjøre dem pålitelige og valide i forhold til problemstillingen. Validitetsbegrepet handler om hvor relevant og gyldig de ulike artiklene er for oppgaven (Halvorsen, 2008, s. 67)

Validiteten for denne studien, vil kunne vurderes ut ifra om de riktige artiklene er samlet inn for å gi et godt nok bilde på problemstillingen. I tillegg må forskningen oppgaven baseres på være pålitelige. Det vil, ifølge Dalland (2020), si at forskningen skal være troverdig og til å stole på (s. 58). Jeg har vært grundig i innhenting av artikler og presenterer søkene detaljert, slik at andre kan nå det samme resultatet. Ved metodisk gjennomsiktighet vil man kunne gi leseren en forståelse av hvordan arbeidet er gjort og hvor man har utført det. De valgte artiklene skal i tillegg underbygges av valgt teori.

For å kunne sjekke og begrunne gyldigheten til artiklene, må man være kildekritisk. Kildekritikk kan sees på fra to sider. En må først finne den litteraturen som best mulig belyser tematikken og problematikken for studien. Det er dette man kaller litteratursøking. På den andre siden må man kunne begrunne godt hvorfor man har valgt den litteraturen som brukes. Man må kunne gjøre rede for dens gyldighet, for at studien skal fremstå troverdig og ikke minst faglig (Dalland, 2020, s. 143). Man må altså være i stand til å bedømme om opplysningene er gode nok eller ikke.

Formålet med dette underkapittelet er å kunne gi leseren en innføring i hvordan jeg har kommet frem til mine funn. Jeg har vært grundig i litteratursøket og presentert ulike inkluderings- og ekskluderingskriterier. Jeg har valgt ut fire fagfelleverderte artikler. Disse artiklene skal sammen kunne belyse problemstillingen med ulike perspektiver. Denne oppgaven handler i stor grad om hvordan ulike bias spiller inn i beslutningsprosesser i barneverntjenestens arbeid med meldingsarbeid. Det har krevd at jeg må, i den grad det er mulig, sette til siden egne tanker, personlige bias og forforståelse rundt emnet, jf. Gadamer (1997) hermeneutiske teori. Det betyr at jeg må være objektivt kildekritisk til litteraturen. Det betyr at man må være objektivt fokusert under det metodiske litteratursøket og datainnsamlingen. Dette er også grunnen til at det er valgt litteraturstudie, foran en kvalitativ intervjustudie.

4 FUNN

Jeg velger først å presentere funnene i de ulike artiklene hver for seg, for så å drøfte funnene mot hverandre i diskusjonskapittelet.

4.1 Artikkel 1 – (Roesch-Marsh, 2018)

Artikkelen påpeker at profesjonelle forhold mellom barnevernsarbeidere fra ledernivå til arbeidstaker er viktig i en beslutningsprosess i barnevernsfaglige vurderinger. De bekrefter i sine funn at en «tenk gjennom»-prosess med kollegaer og ulike profesjonsutøvere, og å ha oversikt og kontroll på egne følelser, hjelper den enkelte saksbehandler til å fatte mening rundt og analysere informasjon. I tillegg viser studien til en bekreftelsestrang mennesker har. Og at saksbehandlere trenger tillit fra kollegaer for å best mulig kunne drøfte en sak. Tillit og gjensidighet fra samarbeidspartnere, ledere og kollegaer er viktige faktorer i en beslutningsprosess. Utveksling av erfaringer for å diskutere komplekse tema. Det gir også bedre informasjonsflyt til og fra andre instanser, både i innhold og tidsmessig.

Objektivitet er et annet tema som går igjen, og at det må jobbes grundig for mest mulig objektivitet i vurderinger. Objektiviteten endres av tillit til kollegaer og en mulig konsekvens er at vurderingen av, og forholdet til, den ansatte spiller inn på kollegaers vurderinger. Saksbehandlere trenger tid, rom, takhøyde for argumenter, analyseferdigheter og tillitsfulle arbeidsforhold for å ta gode beslutninger basert på informasjonen en sitter på.

Når det kommer til saksbehandlers bias, forteller artikkelen at de kollektive vurderingene spiller inn på hvordan en tolker informasjon og hvilken retning man så tar. Det baseres på et kollektivt minne som grunnes i gruppens erfaringer med lignende saker. Dermed vil man kunne se forbi de eventuelle bias som kan stå i veien og som kan skyggelegge viktige synspunkter man ellers ikke ville sett - *profesjonell tenking*. En annen bias i artikkelen er opplevelsen saksbehandlerne har om bekreftelse på eget arbeid av kollegaer og ledere. Altså å få sitt eget synspunkt forstått av andre. Men allikevel trumfer «evidenskvalitet» denne bias, ifølge studiens deltakere. Studien peker på at det å skape en god tillitt til kollegiet, gjør at møtene blir mer effektive, de har en avslappet og humoristisk tone, i tillegg til at respekt representeres i større grad, som også reduserer. Å jobbe for et slikt arbeidsmiljø gir en

avkastning på autoritet, kredibilitet og generell tillit. All informasjon og innlegg i en drøft er like viktige, og leders vurderinger ikke automatisk trumfer det andre sier.

Det faglige aspektet ligger ifølge studien å kunne drøfte sak med kollegaer eller andre instanser. Kollektive beslutninger foretrekkes foran individuelle. Beslutningstaking blir i denne sammenhengen en organisatorisk og sosial aktivitet. Det å kunne drøfte en sak med andre utvikler verdier og tanker rundt vurderinger. Riktig faglig påfyll blir nevnt som en stor ressurs for å opprettholde et godt nivå, evt. for å forbedre potensialet som ligger til grunn i kollegiet. Dette gir barnevernsarbeidere en større profesjonskapital å jobbe med, sammen med kollegaer.

4.2 Artikkel 2 – (Langsrud et al., 2019)

I artikkelen pekes det på utfordringer med saksbehandlerens egen forståelse av hva som er virkelighet og hva som er faktum. Saksbehandlerne er til en viss grad oppmerksomme dette, men at valideringen av et faktum eller flere fakta bunner i en mengde av dokumenterte opplysninger. Artikkelen reiser spørsmål om det i det hele tatt er mulig å dokumentere oppfatninger og vurderinger gjort av ulike samarbeidspartnere som sanne – altså oppfatninger vs. faktum.

Studiens deltakere vektlegger informasjon som stemmer overens med egne verdier og forståelse av hva som er virkelig. Langsrud et al. (2019) argumenterer for at det er et sosialkonstruktivistisk syn på såkalte fortolkningsrammer, fordi det er mennesker som vurderer og tar stilling til hva som er viktig. I normative barnevernssaker vil det i mange tilfeller ikke dannes faktum, men en faglig vurdering basert på andres vurderinger og påstander om en virkelighet. Dette faktagrunnlaget er, i beste fall, en virkelighet som er relativ til noens virkelighet og subjektive vurderinger og oppfatninger.

Studien viser at saksbehandlere forholder seg aktivt til informasjonen som er samlet inn, men konsekvensen er at det faktiske grunnlaget kan se ut som at tolkningen og forståelsen blir gjort på et allerede vurderingspreget materiale. Barnevernsarbeidere er i en dominerende maktavstand til andre instanser. Det kan være alt fra barn, foreldre, politi, lege etc. Denne studien argumenterer for at barnevernsarbeidere med «størst muskler» trenger gjennom med sitt virkelighetssyn. Dette kan medføre en tilsidesettelse fra den andre part, om hva som problematiseres, utfordres og hvilken løsning som prioriteres.

4.3 Artikkel 3 – (Aamodt, 2018)

Det er ikke gitt at barnevernets vurderinger om en families behov om hjelpetiltak skal vurderes fra et sosialfaglig perspektiv. Vurderingene vil i stor grad også plasseres i et rettslig, økonomisk eller pedagogisk system. Saksbehandlerne er forpliktet til å vurdere flere områder rundt en sak, for å finne frem til en god vurdering. Som en følge av dette kan usammenlignbare verdier kollidere, og ingen instansers verdier vil kunne representere noe alene. Det bekrefter sammensatte og komplekse prosesser.

Barneverntjenesten kan forstås i denne studien som todelt. At mandatet er en hjelp-/ikke hjelp-organisasjon. Da med målsetting om å kompensere for det et barn ikke har fått tilstrekkelig av med omsorg og hjelp. Eller i et pedagogisk øyemed, hvor kommunikasjonen skal utrette endring, utvikling og bedring. Det er avgjørende at barnevernsansatte selv forstår at det man observerer og beskriver om seg selv og andre, også kan observeres og beskrives på flere måter med ulike synspunkt. Studien peker på ulike kommunikasjonsutfordringer. Det argumenteres for at saksbehandler må håndtere og bevege seg blant ulike funksjonslogikker, hvor hver og en logikk skaper en ulik forståelse og med ulike vurderinger av hvordan virkeligheten skal forstås. Det blir da opp til den enkelte saksbehandler å beherske de komplekse prosessene.

4.4 Artikkel 4 – (King et al., 2017)

Studien finner ingen bevis på at beslutninger er tatt på bakgrunn av rase alene. Afrikansk-canadiske barn hadde 33% større sjans til å få hjelpetiltak, enn hvite barn. Lav økonomi og generell omsorgskompetanse var de vanligste grunnene til beslutninger om tiltak fra barnevernsinstanser. Det kommer frem i studien at afrikansk-kanadiske familier presenteres med andre utfordringer enn hvite familier, som vil si at rase har en form for målingsverdi. Det forekommer oftere problematiske forhold mellom eldre barn og deres omsorgsgivere. I tillegg til nevnte økonomiske forhold som kan karakteriseres som fattigdom, basert på den generelle økonomiske statusen i studiens motpart – hvite barn og familier. Dette gir større odds for å bli involvert med barnevernsinstanser og deres hjelpetiltak. Artikkelen ønsker bedre forebyggende tiltak, da spesielt sette inn preventive sosiale og samfunnsbyggende tiltak. Dette vil også minske den høye andelen minoriteter i barnevernets arbeid og redusere raseforskjeller for å forbedre utsiktene til afrikansk-kanadiske barn i møte med barnevern.

5 DISKUSJON

Diskusjonen organiseres gjennom de tematiske analysespørsmålene, jf. kapittel 3.2.

5.1 Hva er viktig for barnevernsarbeideren for å gjøre gode vurderinger og beslutninger i barnevernsarbeidet?

I Roesch-Marsh (2018) sin artikkel peker hun på flere forhold som ligger foran en saksbehandler i et sosial- og barnevernsfaglig beslutningsarbeid. Tillit er viktig – både fra kollegaer, ledere og samarbeidspartnere. Det må bygges opp gjennom tid og erfaring. I tillegg til at forholdene på arbeidsplassen må ligge til rette for det. Det må oppleves god takhøyde for argumentasjon og diskusjon for de ansatte for å kunne best mulig sette frem sine synspunkter og vurderinger gjort frem til beslutningen skal tas. Vi ser i artikkel 1 Kojan og Christiansens (2016) vitenskapelige kompleksitet med å etterstrebe størst mulig objektivitet i vurderingene og tillit til samarbeidspartneres vurderinger. I tillegg at man selv skal vurdere dette opp mot eget fagfelt. F.eks. om en fastlege sender en bekymringsmelding, vil det være grunnet i en meldeplikt, jf. barnevernloven § 13-2, og en helsefaglig vurdering. Denne informasjonen skal fortolkes og jobbes videre med av en barnevernsarbeider i sitt sosiale fagfelt, for å kunne ta riktig beslutning om et barn eller familie skal få tilbud om et hjelpetiltak.

Aamodt (2018) peker på ulike perspektiver i beslutningsprosesser. En saksbehandler må altså ha et bredere blikk på f.eks. en bekymringsmelding enn det barneverns- og sosialfaglige. Vurderingene vil i mange tilfeller gå inn på rettslige, økonomiske og pedagogiske områder. Det betyr at usammenlignbare systemer, verdier og fagfelt kan kolliderer i vurderinger som igjen betyr at et barn eller familie kan falle mellom ansvarsområder. Aamodt poengterer at svært få tilfeller, her barn og familier, dekkes av én instans eller et fagfelt. Det påberoper et funksjonelt tverrfaglig samarbeid på tvers av digitale systemer som ikke snakker sammen, og ulike juridiske bestemmelser som ikke alltid korresponderer sammen. Etter min erfaring kan det være en bekymringsmelding som omhandler en form for omsorgssvikt i tillegg til psykisk helse. Her må det vurderes og prioriteres på tvers av fagfelt hva som er viktigst å ta tak i og hvem som kan og skal hjelpe med hva. En offentlig melder har i lik grad samarbeidsplikt til barnevernet og står i ansvar til å bidra med vurderinger og evt. behandlingstilbud.

King et al. (2017) peker på statistiske tilnærminger til beslutningsarbeidet. Her argumenteres det at studien ikke finner rase som en direkte tilnærming til kontakt med barnevernsinstanser i Canada. Men som en konsekvens på forskjeller i samfunnet, hvor de svake minoritetene har en større sjanse for å bli involvert med barnevernet. Altså en menneskelig kompleksitet? Dette begrunnes med at afrikansk-kanadiske familier har en lavere sosial status, har en generell omsorgsevne under det normative i Canada og en betydelig dårligere økonomi. Dette blir da en korrelasjon mellom disse faktorene, som gjør rase til en målingsverdi.

I tillegg ser man normativ kompleksitet i artikkel 1. Tillit og kollegiale forhold bygger på det normative, og det som går for å være «riktig og/eller galt» på sin arbeidsplass. For å utfordre det, trenger man takhøyden Roesch-Marsh (2018) nevner, for å kunne diskutere saklig for å komme frem til gode vurderinger som er sett fra ulike sider. Aamodts (2018) hjelp/ikke hjelp-perspektiv kan la seg belyse av både det empiriske og vitenskapelig komplekse via grundige faglige vurderinger, men også det normative. Deling av erfaringer mellom kollegaer i drøft, vil kunne gi et bilde på hvordan tidligere meldinger er behandlet. Der ser jeg likheter med en ny bekymringsmelding. For å vurdere hvordan man skal beslutte, er man i tillegg til det rent faglige, kanskje også avhengig av det kollektive minnet. Dette gir grunnlag til å etterstrebe best mulig arbeid i form av Kahnemans (2013) tanke-systemer. Det kan gi gode raske (system 1) beslutninger basert på erfaringer, og det kan gi gode, langsiktige (system 2) «tenke gjennom» beslutninger som Roesch-Marsch (2018) kaller det. Dette utfordres selvsagt av barnevernloven 2022 § 2-1, som bestemmer at bekymringsmeldinger skal vurderes så fort som mulig og innen én uke innen mottatt melding. Så selv om studien sier at tid og rom er viktig, finnes det i norsk barnevern strenge frister som skal opprettholdes. Man kan da undre seg over i hvilken grad man får tid til «tenke gjennom»-prosessen og hvor nøytral man klarer å være. Men det understreker gjerne viktigheten av å prioritere dette?

Artikkel 1 poengterer viktigheten av tillit til andre fagfelt og profesjoner. Dette blir en strukturell kompleksitet når en påstand fra min side er at det ofte forekommer fordommer mot andre fagfelt i møter med meldingsgjennomganger. Forutinntattheter og fordommer mot andre profesjonsgrupper i form av barnevernsarbeideres forståelse av deres vurderinger. Og her glir kompleksitetene over i hverandre. Roesch-Marsh (2018) er tydelig på at det tverrfaglige samarbeidet er viktig, og at det baserer seg i hovedsak på gjensidighet. Barnevernsarbeidere sitter på en opplysningsmakt overfor melderne. Meldere som har opplysningsplikt utover egen taushetsplikt, mens barnevernsarbeidere i liten grad har særlig mulighet til å tilbakeføre

informasjon da det er bundet i taushetsplikt, jf, barnevernloven 2022 § 13-1. Her ser vi systemkompleksiteten hvor samarbeidspartnere ikke nødvendigvis har mulighet til å optimalisere samarbeidet med taushetsplikt og andre hindringer som digitale løsninger og ulik disponering av tid og sted. Det kan føre til at beslutningsarbeidet tar lengre tid og at man dermed står i fare for å ikke kunne tilby riktig hjelp til riktig tid.

Det er relasjonelt komplekst på flere nivåer med miljø, normer og kulturer på arbeidsplassen som utgjør en rolle i beslutningsprosessen. Så hvordan kan man da jobbe objektivt, når vi styres av faglige retningslinjer og arbeidsplassens kultur? Det relasjonelle kan være positivt og negativt. Å ha en «holde hverandre i ørene»-holdning i viktige beslutninger, og være bevisst på at det er ulike sider av en sak. Både profesjonelle vurderinger fra ulike fagfelt, foreldres synspunkt og ikke minst barnas egne meninger, rettigheter og verdier. I tillegg kan objektivitet sees i lys av van der Weele og Karlsens (2022) «nøytralitet». De viser til Fjeldutvalgets rapport (2020) som konstaterer at saksbehandlere var lite interessert i andres meninger og holdninger, og at man bestemmer seg raskt for hva man selv tenker og mener om noe. Hvordan kan vi forhindre dette? En må være kritisk til seg selv i posisjon til de man møter i jobbsammenheng, og bruke drøft og veiledning aktivt til å bedre nøytralitet og objektivitet i eget arbeid. Roesch-Marsh (2018) ønsker mer faglig påfyll. Man kan undre seg om det er nok opplæring av saksbehandlere i samtaler med barn og foreldre? Van der Weele og Karlsen (2022) ønsker bevisstgjøring på egne og andres holdninger og verdier, ikke for å nødvendigvis bli enig om dette, men for å diskutere med tillit og respekt til andre for å få bredest mulig forståelse av den utfordringen man skal løse. Men nøytralitet kan også forsterkes av gode analytiske verktøy i møte med bekymringsmeldinger. Man har i barnevernstjenester gode oversikter over risiko og beskyttelsesfaktorer man kan bruke.

Langsrud et al. (2019) kaller dette en barnevernskapt virkelighet. En opplevd realitet fra barnevernsarbeiderens side. Artikkel 2 ser nærmere på denne virkeligheten og begrepet faktum. Faktum er bundet i en absolutt virkelighet, men som utfordres av et sosialkonstruktivistisk perspektiv. Det som kjennetegner beslutninger i barnevernet, er at de er helhetlige. I meldingsfasen vurderes eksempelvis en omsorgssituasjon, en families økonomi, melders vurderinger, faglige og juridiske føringer o.l. Det er en sammensatt prosess hvor det ifølge artikkel 1 skal jobbes mot en objektivitet. En objektivitet som nærmest umulig lar seg gjennomføre fordi vurderinger vil være subjektivt betont. Informasjonen man sitter på, har man gjerne dokumentert selv. Artikkel 2 poengterer at en saksbehandler må nøye vurdere

informasjon før en beslutning tas. Og dermed vurderer man om egne vurderinger er fakta. Disse kan inneholde selvfølgeligheter som for andre ikke er det. I barnevernsfaglige beslutninger må man finne et helhetlig bilde av det som for noen er en virkelighet. Fjell-utvalget sier eksempelvis at foreldre kan oppleve å ikke bli hørt og å ha en oppfatning ulik til saksbehandler. På denne måten kan en sak ha ulike former for opplevd virkelighet, og med det måtte grunne beslutninger i barnevernets oppfatninger og faglige vurderinger, heller en påstått fakta.

5.2 Hvordan spiller saksbehandlers bias inn på disse beslutningene?

Rugkåsa et al. (2017) skriver at barnevernsarbeideren må ha kunnskaper om minoriteters kultur og deres forståelse av hjelpeapparatet som barnevernstjenesten går inn under. Artikkel 4 forteller om flere problematiske forhold mellom eldre barn og sine omsorgsgivere. Fallgruven her blir at man gjerne ser studiens empiri i flere familier enn det som er tilfelle. Dette frigjør ankrings-, representativitets- og bekreftelsesbias som mulige feller barnevernsarbeidere fort kan havne i. Dårlig tid, stress, prestasjonskrav etc. kan bidra til forhastelser, og hvor da egen forutinntatthet kanskje tar over mer av vurderingsevnen.

Artikkel 1 forteller om viktigheten av kollektive vurderinger og profesjonell tenking. En utfordring er at mennesker er ulike, og at informasjon, som en bekymringsmelding, oppleves dermed ulikt. Dermed vil en få en bekreftelsesbias når man vil argumentere for en sak. Saksbehandlere har en tendens, ifølge Roesch-Marsh (2018), til å ha en bekreftende tilnærming til beslutninger. Man søker støtte hos dem man er enig med eller argumenterer for å overbevise kollegiet og ledere. Igjen vil jeg argumentere for bekreftelse- og ankringsbias. Objektivitet blir umulig, da det er det subjektive synspunktet som argumenteres for. Nøytraliteten utfordres av at man står i fare for å ikke utfordre egne synspunkt. Men er dette utelukkende negativt? Man kan ha gjort en god faglig vurdering, men er sikker på motstand fra andre synspunkter. Og dermed spille på andres synspunkter og verdier i drøft med andre. Man ønsker altså bekreftelse på eget arbeid, men også bekreftelse på egne synspunkt. Tillit og respekt er også faktorer i bekreftelsesbias. Man ønsker å fremstå som kunnskapsrik og flink i arbeid. Jeg vil dermed argumentere for at bekreftelse på godt arbeid er viktig for videre motivasjon i arbeid med mennesker og barnevernets komplekse vurderinger. Dette støttes av Langsrud et al. (2019) sitt sosialkonstruktivistisk syn på fortolkningsrammer. Man søker bekreftelse på egne verdier og forståelser.

Artikkel 1 poengterer arbeid mellom barnevern og samarbeidspartnere, og hvor viktig den gjensidige tilliten og respekten er. Artikkel 2 argumenterer rundt forståelse gjennom fortolkningsrammer. Mens artikkel 3 argumenterer for at det enn selv ser, kan for andre sees annerledes. Nilsson (2007) skriver at når man leser en tekst, må man stille seg undrende til hvilke perspektiv, premisser, og tilnærminger forfatteren har. En bekymringsmelding kan være skrevet av hvem som helst. Offentlige instanser, en nabo, sjefen på jobb, stefar, skole/barnehage osv. Det vil da kunne påstås at alle tekstene er ulike i form av faglige vurderinger, følelsesmessig innhold, personlige formål/hensikter, grammatisk innhold/struktur m.m. Dermed blir det viktig å tenke at alle meldinger er unike og egenartede. En saksbehandler som mottar bekymringsmeldinger skal da kunne fortolke meldingen og bevisstgjøre seg hvem som skriver og, hvis mulig, kartlegge hensikten med meldingen. Men viktigst av alt kunne vurdere om man skal hjelpe eller ikke hjelpe, jf. artikkel 2.

I artikkel 2 vektlegger studiens deltakere en virkelighet som stemmer overens med egne verdier. Dette er en tilgjengelighetsbias fordi det fører til redusert kritisk tenkning. Dette peker også artikkel 1 på med sin «tenk gjennom»-prosess og «profesjonell tenking». Det blir en latskapsfelle hvor man konstruerer en egen virkelighet, og ender i tillegg opp med en bekreftende bias. Som igjen kan føre til en status quo-bias. Fordi man ikke utfordrer det som har fungert greit nok. Fordi man ikke utfordrer informasjonen med å se sak fra ulike sider. Dette blir en liten motsetning til optimismebias, som drives av håp. Artikkel 1 og 3 argumenterer for et sterkt samarbeid med andre instanser. Tillit bekreftes av andres og egne meninger. Men hvis tanken om at «vi gjør aldri feil, andre gjør feil» i møte med andre instanser, kan fallgraven bli at barnevernsarbeidere ikke får tilstrekkelig informasjon i beslutningsarbeidet.

Vurderingen av samarbeidspartnere kan skje ulikt. Det er systemkomplekser som spiller inn på våre fordommer, verdier og holdninger som bekreftes av Aamodt (2018). En observasjon som jeg selv har erfart, er en melding om alkoholbruk på julaften. Mottaksgruppen jeg da praktiserte i var delt i meningen om undersøkelse eller henleggelse fordi man har ulike holdninger, verdier og forståelse for alkohol som rusmiddel, nytelsesmiddel og et kulturelt fenomen. Det blir et argument for å trene og utfordre vår forforståelse og forutinntatthet i arbeid med bekymringsmeldinger. De kan være svært grafiske i innhold, betrakte forhold man selv er ukomfortabel med og de kan være sjikanøse og dermed provoserende. Provoserende i den grad at den nevnte tiden da blir brukt på unødvendigheter. Jeg har i min praksisperiode

fått kartlagt mange deler av min forforståelse. Jeg vet at hvis det er snakk om dyreplageri/-tortur, så blir jeg farget av min holdning til å gjøre et godt arbeid. Men viktigst av alt, så vet mine kollegaer og veileder det, slik at dette unngås og saken går til noen som håndterer de type sakene godt.

5.3 Hva legges vekt på i det faglige grunnlaget i beslutningene?

Ifølge Roesch-Marsh (2018) er «vi»-et veldig viktig for den faglige beslutningen. Det representerer det kollektive minnet. Beslutninger tas i plenum for å sikre en trygghet på gode vurderinger fra barnevernet, og at dem det gjelder sikres best mulig hjelp. Det krever enighet. Og *diskusjonen* trekkes frem som nærmest et redskap som benyttes i beslutningsprosessen. Faglige diskusjoner, hvor synspunkter, empiri, erfaringer m.m kommer frem og belyses opp mot det relevante. Min påstand blir at det er i slike diskusjonsfora vi kan bevisstgjøre oss ulike bias, for å jobbe for en sterkere objektivitet. Dette skaper også utvikling og positiv endring av praksis. En slags etterprøving av tidligere lignende saker. Spørsmål som «Hva fungerte sist?» og «Hva fungerte ikke?» er viktige elementer i slike diskusjoner. Spørsmålene virker direkte inn på å motkjempe de ulike bias som er redegjort for i teorikapittelet. Samarbeid mellom instanser er viktig. Der kan man også dele erfaringer. Veilede hverandre i profesjonelle settinger og utfordre hverandre på etterprøvbarehet og utvikling. Artikkelen argumenterer for at barnevernsinstanser bør ha tett kontakt med samtlige samarbeidspartnere for å sikre et funksjonelt samarbeid. Som igjen gir en gjensidighet i faglige vurderinger og beslutninger. Artikkelen poengterer også viktigheten av faglig påfyll. Dette kan være utveksling av kompetanse mellom samarbeidsparter eller andre utenforstående med ekspertise på ulike felt.

King et al (2017) diskuterer viktigheten av forebyggende arbeid. Jeg synes det er interessant satt opp mot Roesch-Marsh (2018) sitt samarbeidsprinsipp med ulike instanser. Et forebyggende arbeid vil da kunne gi bedre informasjon i bekymringsmeldinger, sile ut meldinger som ikke skal vurderes av en barneverntjeneste og gi riktig tverrfaglig hjelp og støtte til de som trenger og har rett på dette. Da kan man også snakke om en effektivisering av meldinger i barnevernsarbeid.

Aamodt (2018) viser til kommunikasjonsutfordringer på systemnivå. Dette baseres på samarbeidsinstanser til barnevernet. En barnevernsarbeider skal kunne manøvrere seg gjennom flere ulike systemer for å gjøre gode og riktige vurderinger. Man kan forstå dette

som konkrete digitale verktøy som ikke opererer sammen, og man må bruke post for kommunikasjon. Også politiske og juridiske systemer som ikke alltid jobber parallelt mot hverandre. Et gjentakende eksempel kan da være en «falle mellom to eller flere stoler»-melding som eksempelvis kan omhandle foreldres økonomi, helseutfordringer og/eller omsorgsvikt. Gjennom denne systemkompleksiteten får man en ulik forståelse av virkeligheten. Min påstand er da at barn og familier vurderes ulikt fra et psykiatrisk perspektiv, enn et barnevernsfaglig perspektiv. Langsrud et al. (2020) peker på maktforhold i barnevernsarbeid. Juridiske og faglige forskjeller. Dette kan utfordre beslutninger. Et selverfart eksempel er at en skole ikke sendte bekymringsmelding på noe de vurderte som alvorlig, men som tidligere har blitt henlagt flere ganger. Skolen følte seg dermed maktesløs i mangel på informasjon og tilbakemelding fra barneverntjenesten og familien det gjaldt. De begikk, ifølge dem selv, gjentatte tillitsbrudd på en familie.

Artikkel 2 beskriver at «de med størst muskler» vinner gjennom. Konteksten er at barnevernsarbeidere som mangler erfaring og trygghet, faller raskere for å gå med på andres vurderinger og får det vanskeligere å argumentere frem sin egen sak. Dette kan skade det kollektive minnet som er viktig for gode og saklige diskusjoner.

6 AVSLUTNING

Oppgavens funn viser at beslutninger i barnevernsarbeid er komplekse prosesser hvor faglige ferdigheter og egne bias både samarbeider og konkurrerer for å gjøre gode vurderinger og avgjørelser rundt et barn og foreldres omsorgssituasjon. Barneverntjenesten må bevege seg i et terreng av informasjon, basert på mange komplekse systemer. Saksbehandlere er mennesker som på grunn av bias ofte finner minste motstands vei for å ta effektive beslutninger. Dette kan slå ut både positivt og negativt. I akutte vurderinger er det bra dersom en rask, men faglig og erfaringsbasert, avgjørelse blir tatt for å sikre riktig hjelp til riktig tid. Men de ulike bias kan gjør at vi ser forbi viktige synspunkter og eventuelt havner i ulike feller som kan bidra til feilslutninger.

Tillit er viktig for barnevernsarbeideren. Både for egen faglige utvikling og for barnet med dets familie som skal få sin omsorgssituasjon vurdert. Tillit gjør at beslutninger kan diskuteres, læres av og utvikle rutiner og arbeidsforhold. Slik at ikke bare de «sterkeste» får gjennom sine meninger og synspunkt. Sammen med faglig påfyll vil det kollektive minnet styrkes, og kollegiet står sterkere i beslutningsprosessene.

Som synliggjort i denne oppgaven kan bias og forforståelse har direkte innvirkninger på beslutninger. Men de kan bevisstgjøres, slik at barnevernsarbeideren får mulighet til å samle den helhetlige, viktige og riktige informasjonen. Og ikke kun det som støtter egne verdier og tankesystem.

Det har vært tilfredsstillende mengde med forskning på beslutninger og bias, men forskningen er ikke rettet mot beslutninger i meldingsfasen. Alle norske barneverntjenester er ulike, og dermed blir beslutningene tatt på ulike vilkår. Det motiverer til å grave dypere i materien, og videreutvikle problemstillingen i videre forskning.

LITTERATURLISTE

- Aamodt, H. A. (2018). Barneverntjenesten – en polyfon organisasjon? *Norges barnevern*, 18(1), 36-49. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2018-01-04>
- Aveyard, H. (2019). *Doing a literature review in health and social care: A practical guide*. (4. utg.), Open university press.
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2022). *Saksbehandlingsrundskrivet – Retningslinjer for barnevernstjenestens saksbehandling* (Nr. 08/2022) [Rundskriv]. <https://ny.buudir.no/contentassets/ed7a489b2fbf4c808e4637c037e51450/saksbehandlingsrundskrivet.pdf>
- Barnevernsutvalget. (2022, 30. april). *Mandat*. <https://barnevernsutvalget.no/mandat/>
- Bollingmo, G. C., Wessel, E. O., Eilertsen, D. E. & Magnussen, S. (2008). Credibility of the emotional witness: A study of ratings by police investigators. *Psychology, Crime & Law*, 14(1), 29-40. <https://doi.org/10.1080/10683160701368412>
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal.
- Det norske akademis ordbok. (u.å.). *Snøballeffekt*. Hentet 14. mars 2023 fra <https://naob.no/ordbok/sn%C3%B8balleffekt>
- Fjeld, R., Sasaoka, K., Madland, S., Skivenes, M. & Øvreeide, H. (2020). «Det kan høres ut som en bagatell, men ikke for meg da». Gjennomgang av ti særlig konfliktfylte barnevernssaker i Bergen kommune. <https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/helse-omsorg-og-inkludering/skal-lare-av-rapport-om-barnevernssaker>
- Gadamer, H. G. (1997). *Sanning och Metod i urval*. Bokförlaget Daidalos AB
- Halvorsen, K. (2008), *Å forske på samfunnet: En innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Cappelen Akademisk forlag.

- Kahneman, D. (2013). *Tenke, fort og langsomt*. Pax Forlag.
- King, B., Fallon, B., Boyd, R., Black, T., Antwi-Boasiako, K. & O'Connor, C. (2017). Factors associated with racial differences in child welfare investigative decision-making in Ontario, Canada. *Child Abuse & Neglect*, 17(73), 89-105.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.09.027>
- Kjøllsrød, L. (1994). Å forvalte risiko på barnets vegne. I T. D. Evans, I. Frønes & L. Kjøllsrød (Red.), *Velferdssamfunnets barn* (s. 203-214). Ad Notam Gyldendal
- Kojan, B. H. & Christiansen, Ø. (2016). Å fatte beslutninger i barnevernet. I Ø. Christiansen & B. H. Kojan (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (s. 19-33). Universitetsforlaget.
- Kvello, Ø. (2012). Transaksjonsmodellen. I Ø. Kvello (Red.), *Oppvekstmiljø og sosialisering* (s. 62-84). Gyldendal Akademisk
- Langsrud, E., Fauske, H. & Lichtwarck, W. (2019). Den barnevernskapte virkelighet: Et sosialkonstruktivistisk perspektiv på det faktiske grunnlaget i barnevernets beslutninger. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 22(1), 74-89. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2019-01-05>
- Nilsson, B. (2007). Gadamer's hermeneutikk: Noen betraktninger om sentrale dimensjoner innenfor hermeneutikk ut fra en Gadamer'sk tenkning. *Sykepleien Forskning*. 1(4), 266-268.
<https://doi.org/10.4220/sykepleienf.2007.0009>
- Roesch-Marsh, A. (2018). Professional relationships and decision making in social work: Lessons from a Scottish case study of secure accommodation decision making. *Qualitative Social Work*, 17(3), 405-422. <https://doi.org/10.1177/1473325016680285>
- Rugkåsa, M., Ylvisaker, S. & Eide, K. (2017). *Barnevern i et minoritetsperspektiv: Sosialt arbeid med barn og familier*. Gyldendal akademisk.
- Statistisk sentralbyrå. (2022, 20. Oktober). *Barnevern*. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/barne-og-familievern/statistikk/barnevern>

Thidemann, I.-T. (2020). *Bacheloroppgaven for sykepleierstudenter: Den lille motivasjonsboken i akademisk oppgaveskriving* (2. utg.). Universitetsforlaget.

Van der Weele, J. & Karlsen, K. (2022). *Analyse i komplekse barnevernssaker: fra magefølelse til kritisk tenkning*. Gyldendal.

Wessel, E., Magnussen, S. & Melinder, A. (2013). Expressed emotions and perceived credibility of child mock victims disclosing physical abuse. *Applied Cognitive Psychology*, 27(5), 611-616.